Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

2023/2113(INI)

26.10.2023

NÁVRH SPRÁVY

o správe Komisie o právnom štáte za rok 2023
(2023/2113(INI))

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

Spravodajkyňa: Sophia in't Veld

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko pridruženého v súlade s článkom 57 rokovacieho poriadku:
Adrián Vázquez Lázara, Výbor pre právne veci

PR_INI

OBSAH

strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o správe Komisie o právnom štáte za rok 2023
(2023/2113(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii (ZEÚ), najmä na jej článok 2, článok 3 ods. 1, článok 3 ods. 3 druhý pododsek, článok 4 ods. 3 a články 5, 6, 7, 11, 19 a 49,

– so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej články týkajúce sa rešpektovania, ochrany a podpory demokracie, právneho štátu a základných práv v Únii vrátane článkov 70, 258, 259, 260, 263, 265 a 267,

– so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie,

– so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie,

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 5. júla 2023 s názvom Správa o právnom štáte 2023 – Situácia v oblasti právneho štátu v Európskej únii (COM(2023)0800),

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2020/2092 zo 16. decembra 2020 o všeobecnom režime podmienenosti na ochranu rozpočtu Únie[1] (ďalej len „nariadenie o podmienenosti právnym štátom“),

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/692 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje program Občania, rovnosť, práva a hodnoty a zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1381/2013 a nariadenie Rady (EÚ) č. 390/2014[2],

– so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv,

– so zreteľom na nástroje OSN na ochranu ľudských práv a základných slobôd, odporúčania a správy zo všeobecného pravidelného preskúmania OSN, ako aj na judikatúru zmluvných orgánov OSN a osobitné postupy Rady pre ľudské práva,

– so zreteľom na odporúčania a správy Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva, Vysokého komisára pre otázky národnostných menšín, predstaviteľa Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) pre slobodu médií a ďalšie orgány,

– so zreteľom na Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Európsku sociálnu chartu, judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a uznesenia Európskeho výboru pre sociálne práva a dohovory, odporúčania, uznesenia, stanoviská a správy Parlamentného zhromaždenia, Výboru ministrov, komisára Rady Európy pre ľudské práva, Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii, Riadiaceho výboru

[1] Ú. v. EÚ L 433 I, 22.12.2020, s. 1.
[2] Ú. v. EÚ L 156, 5.5.2021, s. 1.

prenediskrimináciu, rozmanitosť a začlenenie, Benátskej komisie a ďalších orgánov Rady Európy,

– so zreteľom na Memorandum o porozumení medzi Radou Európy a Európskou úniou z 23. mája 2007 a závery Rady z 8. júla 2020 o prioritách EÚ v oblasti spolupráce s Radou Európy na roky 2020 – 2022,

– so zreteľom na odôvodnený návrh Komisie z 20. decembra 2017 na rozhodnutie Rady o určení jasného rizika vážneho porušenia zásad právneho štátu zo strany Poľskej republiky (COM(2017)0835), vydaný v súlade s článkom 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ,

– so zreteľom na správy Agentúry Európskej únie pre základné práva (ďalej len „FRA“) z19. júla 2022 s názvom Európska občianska spoločnosť: stále pod tlakom“, z 8. júna 2022 s názvom Správa o základných právach za rok 2022, z 19. augusta 2022 s názvom Ochrana priestoru občianskej spoločnosti v EÚ a z 3. novembra 2022 s názvom Antisemitizmus – Prehľad antisemitských incidentov zaznamenaných v Európskej únii v rokoch 2011 – 2021 a na jej ďalšie správy, údaje a nástroje, najmä informačný systém Európskej únie pre základné práva (EFRIS),

– so zreteľom na svoje uznesenie z 25. októbra 2016 s odporúčaniami pre Komisiu o zriadení mechanizmu EÚ pre demokraciu, právny štát a základné práva[3],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 1. marca 2018 o rozhodnutí Komisie aktivovať článok 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ so zreteľom na situáciu v Poľsku[4],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 19. apríla 2018 o potrebe vytvoriť nástroj európskych hodnôt na podporu organizácií občianskej spoločnosti, ktoré v Európskej únii na miestnej a vnútroštátnej úrovni presadzujú základné hodnoty[5],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 12. septembra 2018 o návrhu, v ktorom sa Rada vyzýva, aby podľa článku 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ rozhodla, že existuje jasné riziko vážneho porušenia hodnôt, na ktorých je Únia založená, zo strany Maďarska[6],

– so zreteľom na svoje uznesenie zo 14. novembra 2018 o potrebe komplexného mechanizmu EÚ na ochranu demokracie, právneho štátu a základných práv[7],

– so zreteľom na svoje uznesenie zo 7. októbra 2020 o zriadení mechanizmu EÚ pre demokraciu, právny štát a základné práva[8],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 13. novembra 2020 o vplyve opatrení súvisiacich s pandémiou ochorenia COVID-19 na demokraciu, právny štát a základné práva[9],

[3] Ú. v. EÚ C 215, 19.6.2018, s. 162.
[4] Ú. v. EÚ C 129, 5.4.2019, s. 13.
[5] Ú. v. EÚ C 390, 18.11.2019, s. 117.
[6] Ú. v. EÚ C 433, 23.12.2019, s. 66.
[7] Ú. v. EÚ C 363, 28.10.2020, s. 45.
[8] Ú. v. EÚ C 395, 29.9.2021, s. 2.
[9] Ú. v. EÚ C 415, 13.10.2021, s. 36.

– so zreteľom na svoje uznesenie z 10. júna 2021 o situácii v oblasti právneho štátu v Európskej únii a o uplatňovaní nariadenia (EÚ, Euratom) 2020/2092 o podmienenosti[10],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 24. júna 2021 o správe Komisie o právnom štáte za rok 2020[11],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 8. júla 2021 o vytvorení usmernení pre uplatňovanie všeobecného režimu podmienenosti na ochranu rozpočtu Únie[12],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 11. novembra 2021 o posilnení demokracie a slobody a plurality médií v EÚ: nenáležité využívanie žalôb v rámci občianskeho a trestného práva na umlčanie novinárov, MVO a občianskej spoločnosti[13],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 15. decembra 2021 o hodnotení preventívnych opatrení na predchádzanie korupcii, neoprávneným výdavkom a zneužívaniu finančných prostriedkov EÚ a vnútroštátnych finančných prostriedkov v prípade pohotovostných fondov a krízových výdavkových oblastí[14],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 8. marca 2022 o zmenšujúcom sa priestore pre občiansku spoločnosť v Európe[15],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 10. marca 2022 o právnom štáte a dôsledkoch rozsudku Súdneho dvora EÚ[16],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 19. mája 2022 o správe Komisie o právnom štáte za rok 2021[17],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 9. júna 2022 o právnom štáte a potenciálnom schválení poľského národného plánu obnovy[18],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 15. septembra 2022 o návrhu rozhodnutia Rady o určení podľa článku 7 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii, že existuje jasné riziko vážneho porušenia hodnôt, na ktorých je Únia založená, zo strany Maďarska[19],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 15. septembra 2022 o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii v rokoch 2020 a 2021[20],

---

[10] Ú. v. EÚ C 67, 8.2.2022, s. 86.
[11] Ú. v. EÚ C 81, 18.2.2022, s. 27.
[12] Ú. v. EÚ C 99, 1.3.2022, s. 146.
[13] Ú. v. EÚ C 205, 20.5.2022, s. 2.
[14] Ú. v. EÚ C 251, 30.6.2022, s. 48.
[15] Ú. v. EÚ C 347, 9.9.2022, s. 2.
[16] Ú. v. EÚ C 347, 9.9.2022, s. 168.
[17] Ú. v. EÚ C 479, 16.12.2022, s. 18.
[18] Ú. v. EÚ C 493, 27.12.2022, s. 108.
[19] Prijaté texty, P9_TA(2022)0324.
[20] Prijaté texty, P9_TA(2022)0325.

– so zreteľom na svoje uznesenie z 20. októbra 2022 o právnom štáte na Malte päť rokov po vražde Daphne Caruanovej Galiziovej[21],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 20. októbra 2022 o rastúcom počte trestných činov z nenávisti voči LGBTIQ osobám v celej Európe s ohľadom na nedávnu homofóbnu vraždu na Slovensku[22],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 10. novembra 2022 o rasovej spravodlivosti, nediskriminácii a boji proti rasizmu v EÚ[23],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 24. novembra 2022 o posúdení dodržiavania zásad právneho štátu Maďarskom podľa nariadenia o podmienenosti a súčasného stavu maďarského plánu obnovy a odolnosti[24],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 30. marca 2023 o správe o právnom štáte za rok 2022 – situácia v oblasti právneho štátu v Európskej únii[25],

– so zreteľom na správu vyšetrovacieho výboru PEGA a na uznesenie a odporúčania výboru PEGA[26],

– so zreteľom na správy o spätnej väzbe, správy o misiách, otázky na písomné zodpovedanie a odpovede svojej monitorovacej skupiny pre demokraciu, právny štát a základné práva (DRFMG)[27],

– so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na stanovisko Výboru pre právne veci,

– so zreteľom na správu Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (A9-0000/2023),

Súdne systémy

1. opätovne pripomína, že nezávislé súdnictvo je základom právneho štátu, pretože je predpokladom účinného prostriedku nápravy v prípade, že sú práva a slobody odopierané alebo porušované; zdôrazňuje, že nezávislé a účinné súdnictvo je nevyhnutné na vykonávanie práva EÚ, keďže Komisia sa pri presadzovaní práva EÚ spolieha na vnútroštátne súdne orgány; vyjadruje svoje obavy, že tento tzv. predpoklad dodržiavania predpisov sa stáva tzv. predstieraným dodržiavaním predpisov, keď Komisia ignoruje nedostatky vnútroštátnych súdnych orgánov; so znepokojením konštatuje, že hoci sa niektoré súdne systémy môžu na papieri javiť ako spoľahlivé,

[21] Prijaté texty, P9_TA(2022)0371.
[22] Prijaté texty, P9_TA(2022)0372.
[23] Prijaté texty, P9_TA(2022)0389.
[24] Prijaté texty, P9_TA(2022)0422.
[25] Prijaté texty, P9_TA(2023)0094.
[26] Prijaté texty, P9_TA(2023)0244.
[27] Všetky monitorovacie činnosti skupiny DRFMG nájdete na: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

v niektorých prípadoch nie sú odolné voči ovládnutiu štátom, politickým zásahom alebo rodinkárstvu; uvedomuje si skutočnosť, že je ťažké zistiť to jednoduchým posúdením formálnych štruktúr; naliehavo preto vyzýva Komisiu, aby vykonala kvalitatívnejšiu analýzu, a to aj kontextuálnych prvkov;

2. konštatuje, že podľa zistení Komisie existujú veľké rozdiely medzi členskými štátmi EÚ, pokiaľ ide o nezávislosť súdnictva a záruky; konštatuje, že v správe sa uvádza niekoľko pozitívnych iniciatív a prebiehajúci vývoj v súvislosti so súdnymi radami, najmä v Luxembursku, Holandsku, Portugalsku, Taliansku, Švédsku, Fínsku a Maďarsku; zdôrazňuje však, že z nezávislého posúdenia vyplýva, že zo štyroch tzv. supermíľnikov týkajúcich sa nezávislosti súdnictva v Maďarsku možno len jeden považovať za úplne zrealizovaný;[28] konštatuje, že podľa zistení Komisie je v Poľsku, na Slovensku, v Bulharsku, Španielsku a na Cypre aj naďalej potrebné riešiť obavy týkajúce sa súdnych rád; so znepokojením konštatuje, že disciplinárne konania sa môžu využívať ako prostriedok na obmedzovanie nezávislosti súdnictva, ako je to v prípade Poľska a Bulharska; konštatuje, že Komisia napokon podala na Súdny dvor Európskej únie návrh na začatie konania proti Poľsku za porušenie práva EÚ zo strany jeho ústavného súdu;

3. konštatuje, že zatiaľ čo podľa zistení Komisie niektoré členské štáty vrátane Fínska, Rakúska, Slovinska, Cypru, Švédska a Maďarska prijali alebo oznámili iniciatívy na zlepšenie postupov vymenúvania sudcov a fungovania najvyšších súdov, na Malte, v Grécku, Litve, Lotyšsku a Írsku pretrvávajú problémy pri vymenúvaní sudcov na vysokej úrovni; zdôrazňuje, že v Poľsku pretrvávajú vážne obavy v súvislosti s predtým vymenovanými sudcami Najvyššieho súdu vrátane jeho prvého predsedu a v súvislosti s doposiaľ nevykonaným prejudiciálnym rozhodnutím Súdneho dvora EÚ týkajúcim sa vymenúvania sudcov senátu pre mimoriadne preskúmanie; konštatuje, že podľa zistení Komisie na Slovensku naďalej vyvoláva obavy trestný čin ohýbania práva zavedený pre sudcov v súvislosti s ich súdnymi rozhodnutiami, keďže má na sudcov negatívny psychologický účinok a predstavuje záťaž pre vyšetrovacie orgány;

Korupcia

4. opätovne zdôrazňuje, že korupcia je závažnou hrozbou pre právny štát a vážne oslabuje dôveru v demokraciu a rovnosť pred zákonom; vyzýva členské štáty, aby urobili oveľa viac pre odstránenie korupcie;

5. vyjadruje poľutovanie nad tým, že napriek tomu, že všetky členské štáty majú zavedené protikorupčné stratégie, vnímanie korupcie sa v EÚ značne líši, pričom Dánsko, Fínsko, Švédsko a Holandsko patria k najmenej skorumpovaným štátom, zatiaľ čo vnímanie úrovne korupcie v Bulharsku, na Malte, v Maďarsku, Grécku a Slovinsku je znepokojujúce;[29] so znepokojením zároveň konštatuje, že podľa zistení Komisie niektoré členské štáty, ako napríklad Bulharsko, Malta, Maďarsko, Grécko a Slovinsko, doposiaľ nedosiahli spoľahlivé výsledky vo vyšetrovaní a stíhaní prípadov korupcie na vysokej úrovni, ktoré by viedli k právoplatným rozsudkom s odstrašujúcim účinkom;

[28] Maďarský helsinský výbor, *Updated summary assessment on Hungary's compliance with the four super milestones aimed at restoring the independence of the judiciary*, 9. októbra 2023.
[29] Transparency International, *Index vnímania korupcie*, 31. januára 2023.

6. zdôrazňuje, že vlády členských štátov a úradníci EÚ by mali ísť príkladom a zdržať sa akýchkoľvek korupčných praktík a že do vyšetrovania korupcie by nemali zasahovať vlády ani politici; poukazuje na to, že do korupcie môžu byť zapojení aj úradníci EÚ, ako sa ukázalo v prípade Katargate, a preto opätovne žiada, aby sa výročná správa vzťahovala aj na inštitúcie EÚ;

7. odsudzuje skutočnosť, že Malta naďalej prevádzkuje systém udeľovania občianstva na základe investícií, ktorý predstavuje veľké riziko korupcie a iných trestných činov, najmä vzhľadom na kroky, ktoré prijalo viacero iných členských štátov s cieľom zabezpečiť zrušenie systémov udeľovania občianstva investorom; opätovne potvrdzuje svoje stanovisko, že Komisia by mala využiť svoje výsadné právo navrhnúť právne predpisy a iniciovať legislatívny zákaz všetkých systémov udeľovania občianstva na základe investícií v EÚ;

8. domnieva sa, že členstvo v Európskej prokuratúre (EPPO) by malo byť podmienkou na získanie finančných prostriedkov EÚ; opätovne vyzýva na rozšírenie mandátu Európskej prokuratúry;

9. konštatuje, že do korupcie môžu byť zapojené vnútroštátne orgány vrátane súdnych a policajných orgánov, t. j. práve tie orgány, ktoré by proti nej mali bojovať; domnieva sa, že orgány EÚ, ako napríklad Europol, by mohli zohrávať dôležitú úlohu pri vyšetrovaní korupcie a zabezpečovaní dôkazov, ale že požiadavka vnútroštátneho schválenia účasti Europolu je prekážkou; vyzýva na posilnenie mandátu Europolu, aby mohol vyšetrovať prípady korupcie uvedeného druhu;

Nezávislé orgány

10. zdôrazňuje, že systém bŕzd a protiváh môže fungovať len vtedy, ak sú ombudsmani, národné inštitúcie pre ľudské práva, kontrolné úrady, subjekty pre rovnaké zaobchádzanie a všetky ostatné nezávislé orgány schopné vykonávať svoju prácu a majú dostatočne široké právomoci, nezávislosť a primerané financovanie;

11. konštatuje, že podľa zistení Komisie sa situácia v jednotlivých členských štátoch značne líši, pričom na Cypre, Slovensku, v Luxembursku, Portugalsku, Slovinsku a Poľsku sa situácia vyvíja tým správnym smerom, v Litve, Maďarsku a Chorvátsku pretrvávajú isté problémy, v Taliansku, Česku, na Malte a v Rumunsku ešte stále nebola zriadená žiadna národná inštitúcia pre ľudské práva, v Bulharsku, Španielsku a Rakúsku dochádza k oneskoreniam pri vymenúvaní rôznych nezávislých orgánov a v Poľsku je ohrozené účinné fungovanie Najvyššieho kontrolného úradu; s veľkým znepokojením berie na vedomie nedávny vývoj v Grécku, kde sa nezávislé orgány, ako napríklad Grécky úrad pre komunikačnú bezpečnosť a ochranu súkromia (ADAE) a Grécky úrad na ochranu údajov, ocitli pod rastúcim tlakom v dôsledku svojej činnosti týkajúcej sa nezákonného používania špionážneho softvéru, pričom členovia správnej rady ADAE boli nedávno narýchlo vymenení gréckym parlamentom, podľa všetkého kvôli blížiacemu sa rozhodnutiu ADAE uložiť pokutu gréckej spravodajskej agentúre;

Pluralita a sloboda médií

12. zdôrazňuje, že bez plurality a slobody médií demokratický život a právny štát nemôže prežiť;

13. zdôrazňuje význam transparentnosti vlastníctva médií; konštatuje, že podľa zistení Komisie boli od uverejnenia správy o právnom štáte za rok 2022 v Grécku, Luxembursku a Švédsku prijaté nové právne predpisy, ktoré zvyšujú transparentnosť vlastníctva médií alebo zlepšujú verejnú dostupnosť informácií o vlastníctve médií, a že takéto právne predpisy boli posilnené aj na Cypre, zatiaľ čo v Bulharsku, Česku a Francúzsku sa zmeny ešte len očakávajú; zároveň konštatuje, že podľa zistení Komisie sú regulačné orgány médií chránené nedostatočnými zárukami proti neprimeranému politickému vplyvu a že orgány majú nedostatok zdrojov, najmä v Maďarsku, Slovinsku, Poľsku, Grécku a Rumunsku;

14. zdôrazňuje význam redakčnej nezávislosti verejnoprávnych médií a povinnosť všetkých členských štátov rešpektovať ju;

15. vyzýva Radu a Komisiu, aby zabezpečili primerané financovanie nezávislej a celoeurópskej kvalitnej žurnalistiky na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;

Ochrana novinárov

16. pripomína, že nezávislá žurnalistika je dôležitým prvkom demokratického právneho štátu ako súčasť systému bŕzd a protiváh a prvok verejnej kontroly; vyjadruje znepokojenie nad úmyselnými pokusmi viacerých vlád umlčať novinárov, ktorí odhaľujú protiprávne konanie;

17. vyjadruje poľutovanie nad znepokojujúcimi trendmi v oblasti bezpečnosti novinárov vo viacerých členských štátoch; konštatuje, že platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov zaznamenala od roku 2015 viac ako 1 600 upozornení na hrozby; vyjadruje poľutovanie nad zastrašovaním novinárov počas volebných kampaní, ako sa to nedávno stalo vo voľbách na Slovensku

18. vyjadruje poľutovanie nad tým, že napriek obavám vyjadreným rôznymi medzinárodnými organizáciami nie sú navrhované ustanovenia Malty zamerané proti strategickým žalobám proti verejnej účasti (SLAPP) dostatočné na ochranu práce novinárov[30]; vyzýva grécku vládu, aby riešila závažné problémy identifikované mechanizmom MFRR (Media Freedom Rapid Response), ktorý sleduje, monitoruje a reaguje na porušovanie slobody tlače a médií, najmä v súvislosti so svojvoľným sledovaním, beztrestnosťou alebo zločinmi proti novinárom, strategickými žalobami proti účasti verejnosti (SLAPP), nezávislosťou a pluralitou médií[31]; s veľkým znepokojením berie na vedomie nedávne zadržanie reportérky francúzskymi orgánmi, údajne s cieľom odhaliť jej zdroje, ako aj nezákonné odpočúvanie holandského novinára pracujúceho pre časopis De Correspondent;

19. vyzýva inštitúcie EÚ, aby urýchlene dosiahli dohodu o ambicióznej smernici zameranej proti strategickým žalobám proti verejnej účasti (SLAPP); vyzýva Komisiu, aby

[30] Komisár Rady Európy pre ľudské práva, *List predsedovi Snemovne reprezentantov Malty*, 26. septembra 2023.
[31] Medzinárodný tlačový inštitút, *Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece*, 27. septembra 2023.

preskúmala možnosť prijatia ďalších právnych predpisov, ktoré by sa vzťahovali na všetky prípady SLAPP;

20. dôrazne odsudzuje nedostatočné vyšetrenie vraždy Giorgosa Karaivaza; konštatuje, že dvaja údajní vrahovia boli zatknutí viac ako dva roky po vražde na základe dôkazov, ktoré mala polícia podľa všetkého celý čas k dispozícii; domnieva sa, že pôvodca vraždy stále nebol identifikovaný; konštatuje, že Karaivaz, podobne ako Daphne Caruana Galiziaová a Ján Kuciak, skúmal korupciu a trestnú činnosť a mohol si získať nepriateľov na vysokých miestach vrátane politických kruhov; poukazuje na to, že podozrivý páchateľ vraždy Daphne Caruana Galiziovej stále nebol súdený a že orgány sa primerane nezaoberali všetkými prípadmi korupcie a trestnej činnosti, ktoré vyšetrovala;

21. odsudzuje nezákonné sledovanie novinárov, najmä prostredníctvom špionážneho softvéru; je znepokojený tým, že Komisia odmietla vykonať všetky odporúčania osobitného vyšetrovacieho výboru Pegasus, a považuje to za nečinnosť; poukazuje na to, že v žiadnom z mnohých stoviek prípadov zneužitia špionážneho softvéru proti novinárom, aktivistom, politikom, právnikom a iným politickým cieľom nebolo spravodlivosti učinené zadosť; konštatuje preto, že v rozpore s domnienkou Komisie mnohé vnútroštátne orgány nie sú ochotné ani schopné riešiť túto záležitosť, čo ponecháva obete bez účinného prostriedku nápravy a demokraciu bez ochrany; je hlboko znepokojený odstrašujúcim účinkom beztrestnosti zneužívania špionážneho softvéru proti novinárom a ich zdrojom;

22. zdôrazňuje, že vplyv nezákonného používania špionážneho softvéru je oveľa výraznejší v členských štátoch, kde sú orgány, ktoré by zvyčajne mali za úlohu vyšetrovať, poskytovať prostriedky nápravy cielene sledovaným osobám a zaručiť zodpovednosť, pod kontrolou štátu, a že v prípade krízy právneho štátu a ohrozenia nezávislosti súdnictva sa nemožno spoliehať na vnútroštátne orgány; vyzýva preto Komisiu, aby v správe o právnom štáte zaviedla osobitné monitorovanie a odporúčania pre jednotlivé krajiny týkajúce sa nezákonného používania špionážneho softvéru v členských štátoch a aby posúdila schopnosť štátnych inštitúcií poskytovať prostriedky nápravy cielene sledovaným osobám;

Transparentnosť a prístup k informáciám

23. vyjadruje poľutovanie nad pretrvávajúcimi ťažkosťami, s ktorými sa mnohí občania, novinári a poslanci vo viacerých členských štátoch stretávajú pri získavaní informácií a prístupu k dokumentom; zdôrazňuje, že verejné orgány príliš často úmyselne znemožňujú prístup k informáciám a dokumentom, napríklad neprimeraným odďaľovaním rozhodnutí alebo poskytovaním umelého prístupu tým, že informácie sprístupňujú len čiastočne;

Priestor občianskej spoločnosti

24. uznáva kľúčovú úlohu, ktorú občianska spoločnosť a zdravý občiansky priestor zohrávajú pri presadzovaní a ochrane právneho štátu, a opakuje svoju výzvu, aby sa osobitná kapitola venovala podmienkam občianskej spoločnosti v členských štátoch; konštatuje, že podľa zistení Komisie Malta, Írsko, Bulharsko, Litva a Nemecko

oznámili alebo iniciovali úsilie o zlepšenie rámca pre občiansku spoločnosť, pričom uvádza, že občianska spoločnosť čelí osobitným výzvam na Cypre, v Grécku, Španielsku, Taliansku a Francúzsku a pretrvávajúcim závažným systémovým obmedzeniam v Maďarsku a Poľsku; vyzýva všetky členské štáty, aby akceptovali organizácie občianskej spoločnosti (OOS) ako dôležité subjekty demokratického života a vytvorili pre občiansku spoločnosť priaznivé prostredie;

25. vyzýva Komisiu, aby prostredníctvom účelového financovania ďalej investovala do budovania kapacít organizácií občianskej spoločnosti na monitorovanie situácie v oblasti právneho štátu v členských štátoch a podávanie správ o nej a aby zabezpečila primeranú ochranu organizácií občianskej spoločnosti zapojených do tohto procesu;

Ochrana menšín

26. konštatuje, že zaostávanie v oblasti demokracie a právneho štátu a poškodzovanie práv menšín idú často ruka v ruke, a opätovne zdôrazňuje potrebu komplexného prístupu k monitorovaniu demokracie, právneho štátu a základných práv v budúcich správach; vyjadruje poľutovanie nad nedostatočným pokrokom v oblasti ochrany menšín v celej EÚ; odsudzuje nenávistné prejavy voči menšinám, a to aj zo strany vládnych alebo politických predstaviteľov;

27. vyzýva členské štáty EÚ, aby z ochrany práv LGBTIQ+ osôb urobili skutočnú a prierezovú prioritu vo všetkých oblastiach politiky; vyzýva Komisiu, aby využila všetky dostupné prostriedky na zabezpečenie dodržiavania práv LGBTIQ osôb v celej EÚ vrátane využitia postupov v prípade nesplnenia povinnosti voči členským štátom; vyzýva členské štáty, aby zohľadnili 12 odporúčaní Riadiaceho výboru Rady Európy pre antidiskrimináciu, diverzitu a inklúziu na boj proti trestným činom z nenávisti voči LGBTIQ+ osobám, ako aj odporúčania Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii[32]; berie na vedomie nedávny rumunský návrh zákona, ktorého cieľom je dosiahnuť súlad s rozsudkom Súdneho dvora EÚ z roku 2018 vo veci *Coman*[33] , ako aj kritiku, že v návrhu zákona sa k tomuto rozsudku pristupuje len veľmi okrajovo a že nezaručuje rovnaké práva párom rovnakého pohlavia[34];

28. opätovne potvrdzuje, že práva žien sú ľudskými právami a že nič nemôže ospravedlniť regresiu v oblasti práv a autonómie žien; odsudzuje najmä útoky na sexuálne a reprodukčné zdravie a práva žien a dievčat, ku ktorým dochádza vo viacerých členských štátoch; domnieva sa, že právo na bezpečné a legálne umelé prerušenie tehotenstva by malo byť zakotvené v Charte základných práv;

29. vyzýva Komisiu, aby do nasledujúcej správy zahrnula nový osobitný pilier o ochrane menšín, ktorý by mapoval všetky formy xenofóbie, rasizmu, antisemitizmu,

---

[32] Rada Európy, Riadiaci výbor pre boj proti diskriminácii, rozmanitosti a inklúzii, Tematické preskúmanie vykonávania odporúčania CM/Rec(2010)5, 14. septembra 2023; Rada Európy, Európska komisia proti rasizmu a intolerancii, Všeobecné politické odporúčanie ECRI č. 17 o predchádzaní netolerancii a diskriminácii LGBTI osôb a boji proti nim, 28. septembra 2023.

[33] Rozsudok Súdneho dvora z 5. júna 2018, návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 Zmluvy o fungovaní EÚ, ktorý podal Curtea Constituțională (Ústavný súd, Rumunsko), ECLI:EU:C:2018:385.

[34] Euractiv, *Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions*, 22. septembra 2023.

islamofóbie, anticiganizmu a fóbie voči LGBTIQ osobám vo všetkých členských štátoch;

30. vyjadruje poľutovanie nad pomalým postupom Komisie pri riešení nedodržiavania právnych predpisov a judikatúry v oblasti základných práv zo strany členských štátov; odmieta výklad Komisie, podľa ktorého sa odmietnutie vnútroštátnych orgánov dodržiavať rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch týkajúcich sa základných práv má posudzovať ako individuálny prípad a nemá sa riešiť v rámci postupov v prípade nesplnenia povinnosti; naliehavo vyzýva Komisiu ako strážkyňu zmlúv, aby si plnila svoju povinnosť presadzovať právo EÚ v oblasti ľudských práv a nespoliehala sa na jeho presadzovanie súkromnoprávnymi prostriedkami;

Prierezové závery o stave demokracie, právneho štátu a základných práv v EÚ

31. vzhľadom na uvedené skutočnosti vyjadruje hlboké znepokojenie nad oslabovaním demokracie, právneho štátu a základných práv v celej EÚ; zdôrazňuje, že zatiaľ čo stav, ktorý prezentuje správa Komisie o právnom štáte, odhaľuje mnohé znepokojujúce skutočnosti, situácia vyzerá ešte znepokojujúcejšie, ak sa vezmú do úvahy iné nezávislé správy a zdroje; zdôrazňuje, že hoci sú niektoré členské štáty príkladom pri ochrane a podpore demokracie, právneho štátu a základných práv vo vzájomne prepojenej a otvorenej Európskej únii, narušanie týchto hodnôt v iných členských štátoch ohrozuje a oslabuje inštitúcie EÚ a situáciu v EÚ vo všeobecnosti;

Presadzovania práva EÚ

32. konštatuje, že dôsledné presadzovanie všetkých právnych predpisov EÚ je základným predpokladom únie založenej na právnom štáte; odsudzuje otvorené a neskrývané nedodržiavanie právnych predpisov EÚ zo strany viacerých členských štátov v rôznych oblastiach, ako je azyl, uplatňovanie sankcií a právo v oblasti ľudských práv; zdôrazňuje, že v dôsledku toho sa EÚ môže stať zónou bezprávia, kde sa niektoré členské štáty cítia byť rovnoprávnejšie ako iné a kde práva a slobody občanov EÚ nie sú chránené rovnomerne;

33. pripomína Komisii, že je predovšetkým strážkyňou zmlúv; zdôrazňuje, že vypracovanie správy nestačí na posilnenie našej únie založenej na zásadách právneho štátu, ale že by táto správa mala viesť ku konkrétnym opatreniam na presadzovanie práva, najmä v prípadoch, keď sa odporúčania nedodržiavajú v plnej miere;

34. vyjadruje hlboké poľutovanie nad tým, že Komisia neprijíma ráznejšie opatrenia na presadzovanie práva EÚ; vyzýva preto Komisiu, aby zvýšila počet nových postupov v prípade nesplnenia povinnosti a aby s väčšou odvahou a naliehavosťou presadzovala existujúce postupy v prípade nesplnenia povinnosti; vyzýva Komisiu, aby nevyužívala dialógy s členskými štátmi alebo pilotné postupy ako otvorené prostriedky na vyhýbanie sa začatiu skutočných postupov v prípade nesplnenia povinnosti; vyzýva Komisiu, aby prehodnotila svoju politiku (ktorá nevychádza zo zmlúv) nevyužívania postupov v prípade nesplnenia povinnosti v individuálnych prípadoch, pretože táto politika viedla k vážnemu porušeniu práv občanov v celej EÚ, najmä v prípadoch, keď ich vlastné vlády odmietajú dodržiavať právo EÚ alebo rozsudky Súdneho dvora EÚ, keďže

väčšina týchto prípadov nie je individuálna, ale týka sa strategických a zásadných otázok;

35. berie na vedomie pretrvávajúci problém neúplného vykonávania rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva, pričom berie na vedomie nedávne rozhodnutia Výboru ministrov Rady Európy[1]; víta začlenenie systémových ukazovateľov vykonávania hlavných rozsudkov ESĽP do správy o právnom štáte od jej vydania z roku 2022; vyzýva však Komisiu, aby vytvorila hodnotiacu tabuľku určenú na monitorovanie vykonávania každého rozsudku Súdneho dvora EÚ a Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúceho sa demokracie, právneho štátu a základných práv a aby ju v plnej miere začlenila do výročnej správy o právnom štáte; vyzýva členské štáty, aby bezodkladne vykonali nevykonané rozsudky, pričom žiada Komisiu, aby posúdila dôsledky na dodržiavanie práva EÚ a v prípade potreby podala žalobu pre porušenie povinnosti;

Správa o právnom štáte ako nástroj

36. uznáva, že správa o právnom štáte sa stala referenčným bodom pre prácu inštitúcií EÚ v oblasti právneho štátu v EÚ a v konkrétnych členských štátoch;

37. uznáva, že správa Komisie o právnom štáte sa od svojho vzniku v roku 2020 stala komplexnejšou; vyjadruje však poľutovanie nad tým, že správa za rok 2023 nebola výrazne rozšírená o nový komplexný pilier; opätovne zdôrazňuje svoj postoj, že správa by mala zahŕňať celý rozsah hodnôt článku 2 Zmluvy o EÚ, keďže tieto hodnoty nemožno vnímať oddelene; vyzýva Komisiu, aby na budúci rok rozšírila rozsah správy;

38. vyjadruje znepokojenie nad tým, že Komisia v snahe byť vecná a nestranná je niekedy príliš diplomatická a nepresná pri identifikácii problémov právneho štátu v členských štátoch; vyjadruje poľutovanie nad tým, že používanie eufemistického jazyka a umelé udržiavanie rovnakého počtu záverov a odporúčaní pre jednotlivé členské štáty zakrýva skutočné rozdiely medzi členskými štátmi; domnieva sa, že posudzovanie plnenia odporúčaní by malo byť presnejšie a kvalitnejšie a nemalo by sa opierať len o legislatívne zmeny, ale aj o reálne a nezávislé dôkazy o ich uplatňovaní v praxi; konštatuje, že medzi zhrnutiami kapitol o jednotlivých krajinách a obsahom samotných kapitol sú niekedy výrazné rozdiely, ktoré si vyžadujú úpravy;

39. opätovne potvrdzuje, že mnohé z týchto problémov by sa dali prekonať zapojením nezávislej skupiny odborníkov do vypracúvania správ, ktorí by boli v menšej miere viazaní diplomatickými aspektmi; vyzýva Komisiu, aby prehodnotila svoj postoj k tomuto bodu a preskúmala všetky možnosti zapojenia nezávislých odborníkov do vypracúvania ďalších správ o právnom štáte;

40. potvrdzuje, že výročná správa o právnom štáte nie je samoúčelná, pretože monitorovanie situácie nestačí, ale malo by skôr viesť ku konkrétnym opatreniam na presadzovanie zistených nedostatkov;

Medziinštitucionálna spolupráca a postupy v oblasti právneho štátu

41. berie na vedomie prebiehajúce hodnotenie dialógu Rady o právnom štáte a stanovisko Rady, že v tejto súvislosti zváži ďalšiu možnú medziinštitucionálnu spoluprácu; vyzýva

Radu, aby zabezpečila väčšiu inkluzívnosť svojho dialógu o právnom štáte a aby na svoje zasadnutia pozývala ďalšie inštitúcie a zainteresované strany, najmä orgány Rady Európy, ako je Benátska komisia, ako aj zástupcov Európskeho parlamentu;

42. vyjadruje poľutovanie nad tým, že Komisia a Rada doposiaľ odmietali ponuku Parlamentu na uzavretie medziinštitucionálnej dohody o právnom štáte; opätovne potvrdzuje svoju ochotu obnoviť rokovania o tejto dohode;

43. vyzýva ostatné inštitúcie, aby medzitým aspoň preskúmali možnosť ďalšej spolupráce v rámci navrhovaného medziinštitucionálneho pilotného projektu v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv, ktorý by z praktického hľadiska pomohol budovať dôveru medzi inštitúciami, najmä prostredníctvom výmeny postupov v oblasti monitorovania, dialógu a stretnutí;

44. odsudzuje absenciu pokroku v prebiehajúcich postupoch podľa článku 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ; naliehavo vyzýva Radu, aby sa zaoberala každým novým vývojom, ktorý má vplyv na právny štát, demokraciu a základné práva; opakuje svoju výzvu Rade, aby sa zaoberala odporúčaniami v rámci tohto postupu, pričom zdôrazňuje, že akékoľvek ďalšie odkladanie takýchto opatrení by predstavovalo porušenie zásady právneho štátu samotnou Radou; trvá na tom, aby sa rešpektovala úloha a právomoci Európskeho parlamentu;

45. vyzýva Komisiu, aby zahrnula, prísne monitorovala a zabezpečila podmienky týkajúce sa demokracie, právneho štátu a základných práv do všetkých rozpočtových nástrojov a procesov; v tejto súvislosti vyzýva Komisiu, aby Maďarsku neuvoľnila žiadne prostriedky z Kohézneho fondu, pokiaľ v plnej miere nesplní všetky základné podmienky a pokiaľ sa súdnictvo v tomto členskom štáte nebude môcť považovať za úplne nezávislé, a to v teoretickej, ako aj v praktickej rovine; vyzýva Komisiu a Radu, aby v prípade potreby naďalej a bezodkladne uplatňovali nariadenie o podmienenosti právnym štátom a aby nezrušili opatrenia prijaté v prípade Maďarska, kým sa skutočne nesplnia všetky míľniky; vyzýva Komisiu, aby pri žiadostiach členských štátov o platbu dôsledne overovala, či sú míľniky týkajúce sa právneho štátu v rôznych plánoch podpory obnovy a odolnosti členských štátov splnené ako podmienka na vyplatenie finančných prostriedkov; vyzýva Komisiu, aby hlavnú zodpovednosť za uplatňovanie týchto podmienok pridelila komisárom zodpovedným za právny štát;

°

° °

46. poveruje svoju predsedníčku, aby toto uznesenie postúpila Rade a Komisii.